

Länsstyrelsen
Gotlands län

BESLUT

Dnr 221-206-99

14.8 2000

Tel. 0498-292124
Fax. 0498-247275
E-post: joha@i.lst.se

H058 jordbruk
A022 bondgård

Kultursantikvarieämbetet	
lnk.	2000-03-13
Dnr.	311-3984-2000

Byggnadsminnesförklaring (BM) av fastigheten Viges 1:2 i Grötlingbo, Gotland.

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1§ första stycket lagen om kulturminnen mm (1988:950) i KML, Viges 1:2 i Grötlingbo, Gotland för byggnadsminne (BM).

BM-förklaringen omfattar manbyggnaden(1), flygeln(2), smedjan/snickarboden(3), hemlighuset(4), ladugården(5), tröskhuset(6), samt grishuset(7). Till byggnadsminnet hör ett skyddsområde som avgränsats med heldragen linje på bifogade karta (bilaga 1) bestående av trädgården, ängbet och hagen med stentunar. Till BM hör ej de utanför trädgården liggande 3 mindre byggnaderna från senare tid, vilka hyst grisar (8), höns (9) och ved (10).

SKYDDSFÖRESKRIFTER

Länsstyrelsen meddelar enligt 3 kap 2§ KML följande skyddsföreskrifter:

1. Ovan angivna byggnader får inte rivras, byggas till eller till sin exteriör byggas om.
2. I byggnaderna får inte göras ingrepp i stomme, dvs grund, bärande väggar, bjälklag, takstol och murstockar.
3. I manbyggnaden (1) får inte fast inredning och inte heller ytskikt borttagas eller förändras.
4. Skyddsområdet får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Ädelträdsbestånd och flerårigt växtmaterial skall bevaras. Övriga tillbehör till gården, såsom pump, gångvägar, beläggning, staket mm, får inte flyttas, tas bort eller ändras.
5. Byggnadsminnet skall underhållas så det inte förfaller.

Om det finns skäl, får länsstyrelsen lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid mot skyddsföreskrifterna enligt 3 kap 14§ i KML.

BYGGNADSBESKRIVNING

Manbyggnaden på Viges 1:2 i Grötlingbo är ett stort stenhus från 1896 med en hög bostadsvåning stående på en källare. Byggnaden har vit spritputs med röd-gröna snickerier. Taket är täckt med äldsta typen av sinus-plåt, nu rödmålad, ursprungligen hade taket spån i ek, vilket finns kvar under plåten. På framsidan finns en stor öppen snickarglädjeveranda framför huvudentrén. På baksidan står ett litet trapphus i trä som vardagsingång till bostadsvåning och källare. Källaren har dessutom en ingång på norra gaveln.

Huset har oregelbunden planlösning. Källaren består av ett flertal förrådsrum samt brygghus med bakugn. En stor del av golvet är täckt med fint tuktade flis, varav många är av imponerande storlek.

Bostadsvåningen består av farstu med träimitationsmålade snickerier. Bakom farstun är kök och våtutrymme i fd skafferier. Th från farstun är vardagsstuga med bakomliggande kammare, tv två kammare med bakomliggande sal. Flera rum har kakelugnar. Rummen har brädgolv, tapetserade väggar och pappspända tak. Över hela huset är en öppen vind.

Flygeln är ett slätputsat vitt stenhus i parstugeform under plåttak och innehåller farstu, två kammare och brygghus med bakugn samt våtutrymme, numera använt som gäststuga.

Även smedjan/snickarboden är ett slätputsat vitt stenhus under plåttak. Snickarboden i söder hyser nu värmepanna på en del av utrymmet, resten av huset är ursprungligt.

Intill smedjans gavel står ett 3-pipigt hemligt hus i sten under oregelbundet takfall, det korta främre takfallet har spån, det bakre långa flis av radtyp på enkelt faltak.

Ladugården i sten med slevad puts under undermuret tegeltak och spån, varav en del ekspån, tillhör Gotlands största. Den är byggd i 2 våningar i omgångar, troligen under 17- och 1800-talen med stora slutna väggpartier med få öppningar. Den innehåller lada, flera fähus och foderloft. Intill ladan är fogat ett tröskhus med spåntak från 1800-talets slut.

Grishuset i sten med slevad puts och oregelbundet takfall härstammar från 1700-talet eller 1800-talets början. Byggnaden har både fram- och baksidesingångar och dubbla fönster framtill. Det främre kortare takfallet är lagt med undermuret tegel, det bakre långa med radtäckt flis på enkelt faltak.

Trädgården består av ett flertal äppel- och päronträd, bärbuskar och perenna växter. Ett markant inslag om våren är förmodligen Gotlands största bestånd av snöklockor. Äng och hagen har ek som dominerande trädslag, därjämte klappade askar, björk, vildapel och hassel. Vastarna är av enkeltyp i gråsten.

Viges 1:2 i Grötlingbo ligger idylliskt i ett ålderdomligt, småskaligt jordbrukslandskap med små åkrar, ängsmarker, beteshagar och öppna strandmarker, allt inramat av gråstensvästar. Gården hyser en välbevarad manbyggnad med originalsnickerier och unikt ekspåntak från stenhusepokens sista skede vid 1800-talets slut. Den säregna ladugården tillhör öns största och är påfallande lik Kattlunds medeltida ladugård. Byggnaden ter sig mycket ålderdomlig med sina två våningar höga fönsterlösa murar. Grishuset och hemlighuset med sina orgelbunda flistak är av särskilt intresse pga sin ålderdomlighet. Trädgården med bla sina snöklockor (*leucojum aestivum*) är av botaniskt intresse, liksom de välskötta traditionellt hävdade ängsmarkerna intill gården.

KOMMENTARER

Med exteriör menas tex yttertrappor, takutformning, takmaterial, skorstenar, fönster inkl beslag, dörrar inkl beslag och fasadmateriel.

Med fast inredning menas tex spisar, kakelugnar, äldre golv- och takbräder, äldre innertrappor, äldre listverk, äldre väggbeklädnad, äldre fast skåp-, låd- och bänkinredning, fasta verktygsställ, äldre snickerier, äldre paneler, äldre tapeter och äldre dörrar inkl beslag.

Avsikten med skyddsföreskrifterna är att inga exteriöra eller interiöra förändringar skall ske, utan byggnaden skall behålla sin ursprunglighet för framtiden. Därför är även mindre förändringar av tex markbeläggningen, tunar och grindar, uppsättning av antenner, räcken, skärmtak, altaner, markiser, skyltar, lampor mm tillståndspliktiga. Både exteriöra och interiöra ändringar skall utföras i samråd med länsstyrelsen.

Före underhåll och restaurering skall kontakt tas med länsstyrelsen i Gotlands län, Livsmiljöheten/Kultur.

Även för BM prövas bygglovspliktiga åtgärder på sedvanligt sätt i kommunens byggnadsnämnd. Stadsarkitektkontoret skall kontaktas i osäkra fall.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas hos länsrätten i Gotlands län, se bilaga. Beslutet skall enligt 3 kap 21 § KML tillämpas utan hinder av att ev talan förs mot beslutet.

BESLUTANDE MM

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Lillemor Arvidsson.

Föredragande har varit länsantikvarie Lennart Edlund.

Den förberedande handläggningen har utförts av Stefan Haase vid Länsmuseet på Gotland och Joakim Hansson vid Länsstyrelsen.

I den slutliga handläggningen har även deltagit länsassessor Lena Johansson.

Lillemor Arvidsson
landshövding

Lennart Edlund
länsantikvarie

Kopia:

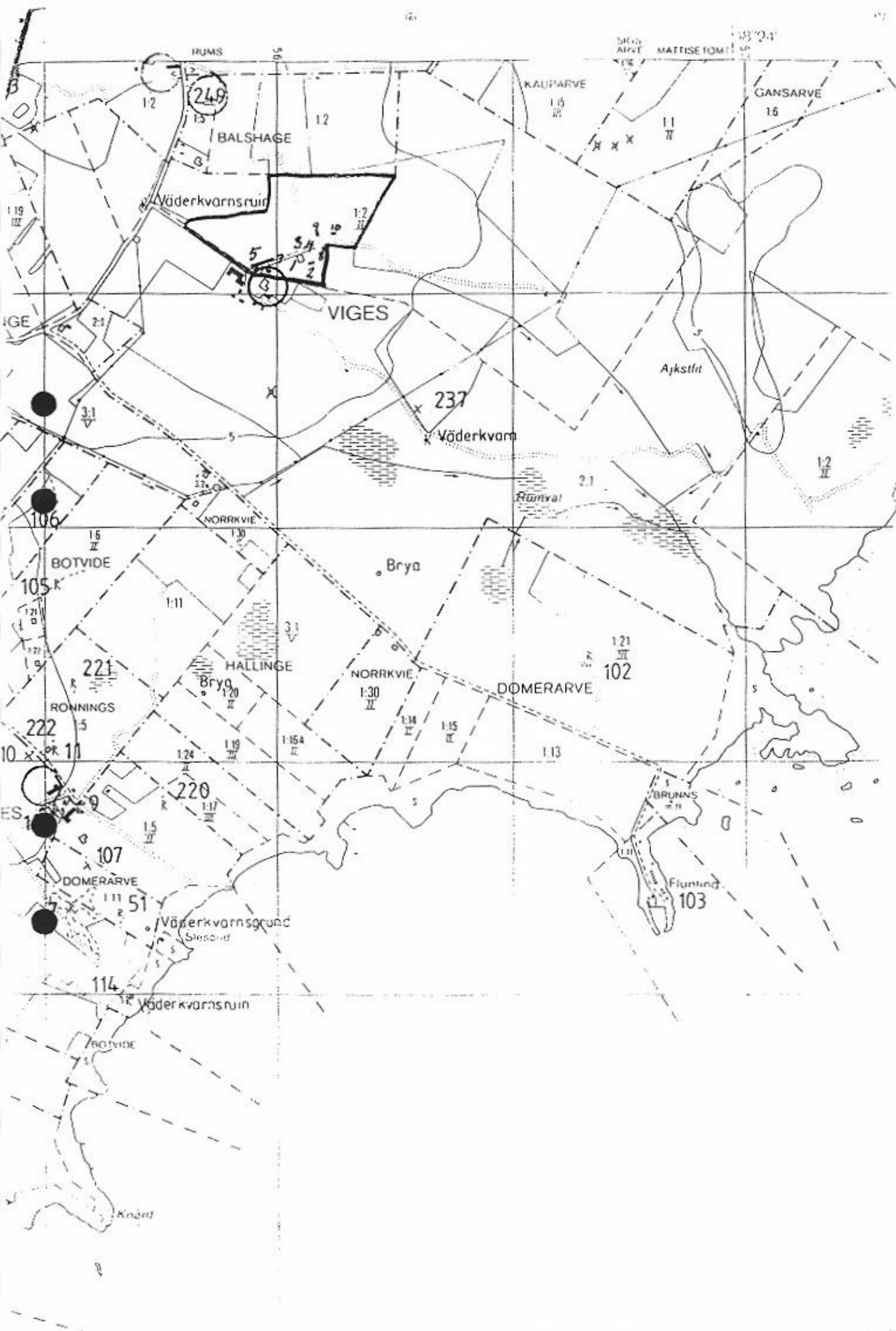
RAÄ

Byggnadsnämnden
Gotlands fornsal
Kultur- och fritidsnämnden

Kopia av lagakraftvunnet beslut

RAÄ

Lantmäterimyndigheten
Gotlands fornsal
Byggnadsnämnden
Länsantikvarien

RUMS

SKIV
ARVET
MATTISE TOMT

24

12

13

12

KALPARVE
15
II

GANSARVE
16

BALSHAGE

VÄDERKVARNSTUEN

VIGES

Akstift

237

VÄDERKVARN

RÄNVAI

12
II

NORRKVIE

Brya

BOTVIDE

DOMERARVE

HALLINGE

NORRKVIE

121
II
102

RONNINGS

DOMERARVE

VÄDERKVARNSTUEN
Stensät

BRUNNS

Fjätting
103

114

VÄDERKVARNSTUEN

BOTVIDE

Knänt